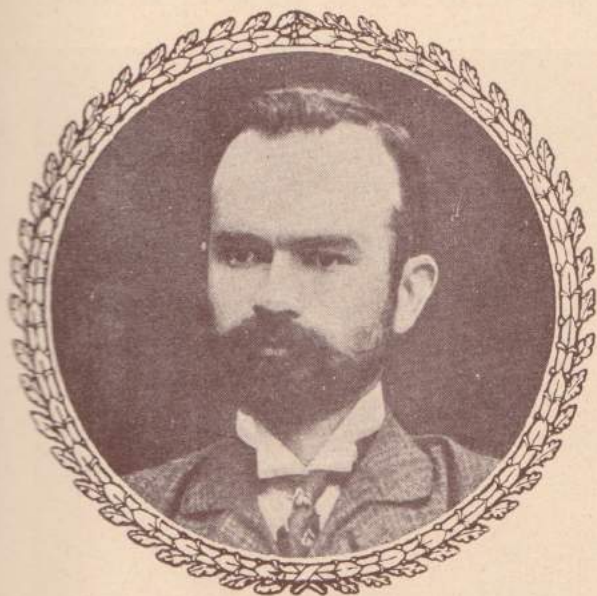

ИЛЮСТРАЦИЯ ИЛИНДЕНЪ

Редакторъ: ПЕТЪРЪ МЪРМЕВЪ

Редакция и Администрация: София, улица Клементина 19. — Телефонъ 1932.

Петъръ Васковъ

Лазаръ Маджаровъ

Стаматъ Икономовъ

Георги Кондоловъ

Водачитѣ на революционното дѣло въ Одринско

Последнитѣ дни на Гоце

Близко четвъртъ вѣкъ вече измина отъ геройската му смъртъ; четвъртъ вѣкъ отъ оня злокобенъ день, въ който вражески куршумъ прониза сърдцето му и направи да пресекне за винаги мощното му слово, което безспирно се носѣше на длъжъ и на ширъ по четиритѣ краища на Македония и Одринско. Сждбата бѣ изправила срещу него въ деня на славната му кончина, неговия другаръ и съученикъ отъ военното училище, Тейфиковъ. И какъвъ контрастъ, наистина! Единиятъ презрѣлъ всѣкакви почести и слава, които можеше да му даде военния мундиръ, понелъ съ дълбока вѣра въ душата си и съ съзнанието въ правотата на дѣлото си, тежкия кръстъ на революционера; другия — съ всичкия видимъ блѣсъкъ на военната

рата, всрѣдъ дивната природа на Али Ботушъ, се прекараха нѣколко дни въ почивка, безгрижие и веселби, които така освежително подействуваха на суровия хайдушки животъ. На една страна гледашъ, Спиросъ запѣе нѣкоя пѣсенъ и поведе хорото, на друга Кара Василь, Гоцевъ съгражданинъ, запѣлъ нѣкое турско маане. По едно време самъ Дѣлчевъ стана и поведе хорото подъ такта на Спиросовата пѣсенъ:

„Надѣвашъ ли се Султане,
Пролѣтъ комити да дойдатъ...“

Наскачаха и другитѣ войводи и се наловиха на хорото.

Да! и хайдушкия животъ си има своята романтичностъ.

Но трѣбваше да се раздѣлимъ. Всѣки пое пжтя за района си, потеглихъ и азъ за Горно Броди, а Гоце се отправи за Демир-Хисаръ, дето тъкмѣше да вдигне моста на ж. п. линия. Поради силната охрана това не му се удаде и той замина за Драмско, дето бѣ успѣлъ да вдигне моста и тунела при Ангиста. Следъ като бѣ свършилъ съ тоя мостъ, той се отправи за Сѣрско, и се срещнахме въ с. Лакуса. Едновременно

пристигна и куриеръ, който носѣше на Гоце бързо писмо отъ Сѣрския ржководителъ, Лазаръ Димитровъ. Съобщавахе се, по силата на една амнистия, Даме е вече вънъ отъ затвора, пристигналъ е въ Солунъ, отъ дето тъкмѣлъ

Величествениятъ Пиринъ

му карьера, отдалъ себе си въ служба на единъ прогнилъ султански деспотизмъ - Тейфиковъ обра лавритѣ. Той поднесе на Абдулъ Хамида главата на своя другаръ, на тоя „хвъркаты дяволъ“, както го бѣха кръстили турцитѣ, но съ това дѣлото не спре. Нѣколко месеца само следъ тоя день македонския робъ излѣзе да дѣли мегданъ съ вѣковната отоманска империя.

И днесъ, 24 години вече отъ тогава, азъ сѣкашъ още виждамъ димящитѣ непелища на селото Баница; сѣкашъ още чувамъ писъка и оледията на нещастнитѣ му жители; сѣкашъ още гледамъ Гоце проснатъ съ пронизано чело и съ погледъ впитъ въ далечината, вещаещъ, като че ли сждбата на своето нещастно племе.

На 1 мартъ 1903 г. получихъ отъ Гоце писмо отъ с. Каракъой (Неврокопско) да се отправя веднага съ четата си за сждщото село. Потеглихме още сждщата вечеръ и на разсъмване бѣхме въ Каракъой. Тукъ сварихме пристигналитѣ отъ порано чети на Я. Санлански, дѣдо Илия Кърчовалията, Атанасъ Тешовалията и поройската на Хр. Кулевъ. Поздравихме се съ Гоце, по обичая съ цѣлувка, а следъ това и съ останалитѣ войводи и четници. Взе се решение всички съединени чети да заминатъ за пещарата „Капе“, въ „Али Ботушъ“. Тукъ, въ тази пещера бѣ критъ и пазенъ заловения презъ 1897 г. грѣкъ отъ Шилиносъ (Драмско), за откупването на който се предполагаше да се получатъ за организацията 5.000 лири. Благодарение великодушieto на Гоце, грѣкътъ бѣ успѣлъ да избѣга, тѣй както се изплъзна изъ рждетѣ имъ и Струмишкото бегче. На закачкитѣ на другаритѣ си Гоце отговаряше: „Какво да правя, не ми върви на хайдушки подвизи и туй то!“

И ето, тукъ, на широката поляна предъ пеще-

да заmine за Битоля. „Взимамъ решение“, подзе Гоце, следъ като прочете писмото, „и заминавамъ за Солунъ още тая вечеръ. Дано сваря Даме тамъ. Имамъ вѣра въ него и вѣрвамъ, че следъ срещата ни, той ще може да поукроти духоветѣ на Битолчани, които сж писнали възстание, та възстание! Ние трѣбва да щадимъ живота на това население, защото надъ опожаренитѣ му огнища, дипломацията дълго ще има да се забавлява, но едва ли нѣщо сждществено би предприела за подобрене на хала му“.

И замина.

Лицето му бѣ просвѣтлено, следъ като бѣ успѣлъ да се срещне съ Даме. Тѣ си бѣха дали дума да работятъ въ унисонъ, тѣй както въ унисонъ бѣха подели дѣлото като учители въ Шипъ презъ 1894/5 г. Тѣ не бѣха, обаче, въ състояние да спратъ буйния вървежъ на събитията, подготвени и създадени отъ тѣхъ. Още въ Солунъ Гоце е билъ изненаданъ съ вдигането на Ванке Отомане и парахода „Гвадалкивиръ“, а нѣколко месеца по-късно — на 20.VII. 903 г. македонския робъ развѣ знамето на възстанието,

изявявайки своето право да живѣе и свободно да се развива.

На 20 априлъ 1903 год. моята чета и тая на Гошанова, всичко 14 души, заминахме за с. Баница да посрещнемъ Дѣлчева, който пристигаше отъ Солунъ, уви, за лобното си мѣсто. Шомъ се настанехме въ отредената къща, влѣзна Гоце, поздравихи съ добре дошли и продължи: „Разиграхме широкитѣ шалвари на солунскитѣ ханѣми; така ще раздрусаме изъ основи гнилата Отоманска империя“ и понеже между насъ се намираха нѣколко вѣншни

душа, а съ тѣхъ заедно още 5 души отъ другаритѣ ни. Останалитѣ 8 души успѣхме да се промъкнемъ презъ турскитѣ вериги и скрити въ единъ лещакъ на 25 минути отъ селото Баница, наблюдавахме презъ цѣлия день на 22 априлъ нестихналитѣ пожари на Баница.

На 23 априлъ бѣхме вече въ Ловчанската курия. Тукъ сварихме дѣдо Илия Кърчовалията и Хр. Танушевъ съ четитѣ си. Вестъта за Гоцевата смъртъ бѣ проникнала като молния и въ последнята колиба на Сѣрския окржгъ.

Прилѣпската чета на Коне Павлевъ отъ 1886 година

лица, той отсѣче: „Подробноститѣ ще ви разкажа другиденъ, на Гергьовденъ въ Ловчанската курия“. Той не дочака това. Смъртъта вече дебнѣше по стжпкитѣ му. Предателска ржка бѣ извършила своето. Черни облаци се виеха надъ Баница и предвещаваха буря. Съ пукването на зората, на другия день, 21 априлъ, извикания отъ Сѣресъ аскеръ бѣ обградилъ отъ всѣкжде селото и почна развязката на трагедията, най-голѣмата, може би, която е преживявало българското племе въ Македония.

До вечерята Гоце бѣше трупъ. До него лежеше Гошановъ, — една високоинтелигентна и идеална

— Какво стана съ Гоце? — бѣ първата дума на дѣдо Илия.

— Оставихме го подъ пепелищата на Баница — бѣ отговора ни.

Стариятъ харамия оброни глава, едри сълзи потекоха изъ очитѣ му и цѣлъ половинъ часъ плака неспирно като дете, безъ да продума.

А въ Разлога, и мжжко и женско, и младо и старо, бѣ надѣнало черно облѣкло, защото, наистина, по думитѣ на Яворовъ, бѣ осиротѣлъ цѣлъ единъ народъ.

Написалъ по запискитѣ на М. Чаковъ:
П. Черноѣвъ.